

صادر نخستین

از منظر امام خمینی (س) و عرفا

www.ketab.ir

نویسنده

مرضیه رضائی

سرشناسه

: رمضانی، مرضیه، ۱۳۶۲ -

عنوان و نام پدیدآور

: صادر نخستین از منظر امام خمینی (س) و عرفا/ نویسنده مرضیه رمضانی.

مشخصات نشر

: تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، مؤسسه چاپ و نشر عروج، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری

: د. ۲۲۸ ص.

شابک

: 978 - 964 - 212 - 283 - 7

وضعیت فهرستویسی

: فیا

یادداشت

: کتابنامه: ص. ۲۲۱ - ۲۲۸: همچنین به صورت زیر نویس.

موضوع

: خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸ - -
عرفان/ هستی‌شناسی (فلسفه اسلامی)/ وحدت وجود (فلسفه اسلامی).

شناسه افزوده

: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، دفترقم. مؤسسه چاپ و نشر عروج.

رده‌بندی کنگره

: ۸ ر ۵ هـ / ۵۵ BBR

رده‌بندی دیویی

: ۱۸۹ / ۱

شماره کتابشناسی ملی

: ۳۰۴۳۳۴۵

کد / م ۲۸۲۴

www.ketab.ir

مؤسسه چاپ و نشر عروج

صادر نخستین از منظر امام خمینی (س) و عرفا

نویسنده: مرضیه رمضانی

ناشر: چاپ و نشر عروج (وابسته به مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س))

چاپ دوم ۱۴۰۳

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت:

101023000100007

صادر نخستین

• خیابان انقلاب، بین ۱۲ فروردین و قهر رازی، فروشگاه مرکزی، تلفن: ۶۶۴۰۴۸۷۳ - دورنگار: ۶۶۲۰۰۹۱۵

• خیابان انقلاب، تقاطع حافظ، فروشگاه شماره ۱، تلفن: ۶۶۷۰۱۲۹۷

• مراکز پخش: • خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهدای ژاندارمری، فروشگاه شماره ۲، تلفن: ۶۶۹۵۵۷۳۷

• حرم مطهر حضرت امام خمینی (س)، ضلع شمالی، فروشگاه شماره ۳، تلفن: ۵۵۲۰۳۸۰۱

• کله نمابندگیهای فروش در استانها

نشانی الکترونیکی: pub@imam-khomeini.ir

فهرست مطالب

أ	مقدمه ناشر
ج	مقدمه مؤلف
۱	بخش اول: کلیات
۳	فصل اول: طرح نامه پژوهش
۳	اهمیت موضوع
۴	سابقه پژوهش
۵	مفهوم‌شناسی
۹	فصل دوم: حیات علمی امام خمینی <small>علیه السلام</small>
۹	گذری کوتاه بر زندگی امام
۹	مهارت امام خمینی <small>علیه السلام</small> در علوم عقلی و نقلی
۱۰	تحصیلات علوم عقلی
۱۱	موقعیت فلسفه در عصر امام خمینی
۱۳	روش فلسفه‌ورزی ایشان
۱۳	فلسفه از دیدگاه امام خمینی <small>علیه السلام</small>
۱۳	الف: فلسفه یونان
۱۴	ب: فلسفه غرب
۱۵	ج: فلسفه اسلامی
۱۶	د: گذر از حکمت متعالیه به مرحله کشف و شهود

۱۹	بخش دوم: صادر نخست در هستی‌شناسی فلسفی
۲۱	فصل اول: وحدت و کثرت
۲۱	حلقه اتصال بحث وحدت و کثرت به بحث صادر نخست
۲۲	تعریف وحدت
۲۳	اقسام وحدت
۳۱	واحد غیر حقیقی
۳۳	مفهوم کثرت
۳۴	دیدگاه‌های مختلف در باب وحدت و کثرت
۳۹	نتیجه‌گیری
۴۱	فصل دوم: علت و معلول
۴۲	مفهوم شناسی علت
۴۵	اقسام علل ناقصه
۴۸	جعل
۵۰	تعریف جعل
۵۱	آرای حکیمان در مسئله جعل
۵۵	سبب احتیاج به جعل
۵۹	نتیجه‌گیری
۶۱	فصل سوم: مصداق صادر نخست در نظام فلسفی
۶۱	تفسیر قاعده الواحد
۶۲	دیدگاه فیلسوفان
۶۴	دیدگاه متکلمان
۶۵	دیدگاه عرفا
۶۶	مقدمات اثبات قاعده الواحد
۶۷	اصل تناقض
۶۷	حیثیات مکتَّر

۶۹ احکام حیثیات
۷۰ اختلاف مناظ اتصاف‌ها
۷۱ نحوهٔ اتصاف شیء مرکب و بسیط به اوصاف
۷۲ تبیین قاعده الواحد
۷۹ کیفیت اتصاف ذات الهی به علیت
۸۳ اثبات قاعده
۹۰ فروع قاعده الواحد
۱۰۰ اثبات عقل مجرد
۱۱۰ صادر نخست در آینهٔ نقل
۱۱۷ ویژگی‌ها (احکام) عقل اول
۱۲۹ بخش سوم: صادر نخست در هستی‌شناسی عرفانی
۱۳۳ فصل اول: مبانی بحث
۱۳۴ وحدت شخصی وجود
۱۳۵ تبیین وحدت شخصی
۱۴۲ تجلی و ظهور
۱۴۴ اصول حاکم بر نظام تجلی
۱۴۵ تفسیر عالم در نظام تجلی
۱۴۷ نحوهٔ وجود کثرات ظهوری
۱۵۰ تصویر نظام تجلی در آینهٔ مثال
۱۵۳ مظاهر وجود
۱۵۶ ذات الهی یا هویت غیبی
۱۵۹ تعیین اول یا احدیت
۱۶۱ تعیین دوم یا واحدیت
۱۶۲ مراتب واحدیت
۱۶۴ فیض اقدس و فیض مقدس

۱۶۵	عالم خلق
۱۶۶	وحدت وجود از منظر حکیم
۱۶۸	اثبات وحدت شخصی وجود از دیدگاه صدرا
۱۷۰	مراحل گذار
۱۷۳	وحدت وجود از دیدگاه امام خمینی
۱۷۵	فصل دوم: مصداق ظاهر نخست در نظام عرفانی
۱۷۵	قاعده الواحد در نزد عرفا
۱۷۹	مصداق صادر نخست در دیدگاه عرفانی
۱۸۴	اوصاف نفس رحمانی
۱۸۵	۱- اطلاق قسمی نفس رحمانی
۱۸۷	۲- دامنه ظهور نفس رحمانی
۱۹۰	وحدت نفس رحمانی
۱۹۳	اسامی نفس رحمانی
۱۹۷	بخش چهارم: جمع بندی فیلسوفان عارف
۱۹۹	فصل اول: نظریه جمع
۱۹۹	نظریه جمع صدرا المتألهین
۲۰۲	نظریه جمع امام خمینی
۲۰۵	اشکال امام به قونوی
۲۰۷	فصل دوم: ارزیابی نظریه جمع
۲۰۷	معنای لغوی خلق
۲۰۸	نص صریح اهل عرفان
۲۱۶	استشهاد به روایات
۲۱۸	نتیجه گیری
۲۲۱	کتابنامه

مقدمه ناشر

کاوش برای شناخت ابعاد و زوایای هستی واقعی است که همزاد انسان است و در این میان پس از اذعان به حقیقت مبدأ و آفریدگار هستی، پرسش از اولین آفریده شده و مخلوق نخستین از دیرباز مورد اهتمام حکما و عرفا بوده است.

فلاسفه اسلامی بر اساس مبانی و اصول اثبات شده خویش به مانند «قاعده الواحد» صادر نخستین را چیزی می‌دانند که مقبول عارفان نمی‌باشد. و از سوی دیگر عرفای اسلامی با رویکردی که دارند و همه ما سوی الله را ظهور و تجلی حق تعالی می‌دانند. در این مسأله دیدگاه دیگری دارند و صادر نخستین را چیزی می‌دانند که متفاوت با دیدگاه فلاسفه است.

پژوهشگر ارجمند سرکار خانم مرضیه رضایی در اثر پیش رو کوشیده است مسأله «صادر نخستین» را از منظر فلاسفه و عرفا، مورد بررسی و تحقیق قرار دهد و البته در این تلاش علمی تکیه بیشتر وی بر آرای امام خمینی (س) بوده است. شخصیتی که در عصر خویش از بزرگان فلاسفه و عرفا بشمار می‌آید.

با تشکر از کوشش نویسنده محترم و ارزیابان گرامی، حاصل این تلاش علمی را به علاقه‌مندان به این گونه مباحث تقدیم می‌داریم، باشد که دیگر محققان و صاحب‌نظران گام‌های بلندتری در وادی شناخت اصول و اطوار هستی بردارند.

مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)

دفتر قم

مقدمه مؤلف

آغاز پیدایش اندیشه و تفکر، به آغاز پیدایش انسان باز می‌گردد و جست‌وجوی حقیقت، تفکر و تأمل درباره آن یکی از مهم‌ترین کارهای بشر و در عین حال راهی برای کامیابی و ارضای غریزه جست‌وجوگری است.

محور اصلی تحقیق حاضر، مسأله صادر نخست است؛ مسأله‌ای که در تکاپوی شناخت، نخستین موجودی است که بدون واسطه از مبدأ هستی، صادر شده است. شاید بتوان سابقه و قدمت بحث از اولین فعل الهی را زمانی دانست که بشر در تکاپوی شناخت حقایق و نوامیس حاکم بر جهان بوده است. نوع بحث از این مسأله، بستگی تام به این موضوع دارد که در کدام نظام فکری به این مهم پرداخته می‌شود، در چه جایگاهی می‌توان از آن سخن گفت و آن را مورد تحلیل و کاوش قرار داد.

در تفسیر نظام هستی دو رویکرد مهم فلسفی و عرفانی مشهود است. قدمت مسأله صادر نخست در فلسفه، بیش از عرفان است چرا که بحث از صادر نخست، از فروع اصل علیت است. با اعتقاد به اصل علیت در تفکر فلسفی و پذیرش علتی واحد در رأس هرم هستی، سخن از نخستین فعل و اثر او به میان می‌آید. در مکتوبات فلسفی کهن به نوعی به این مسأله توجه شده است به طوری که در مهد تفکر نظام‌مند فلسفی؛ یعنی فرهنگ یونان، سخن از نخستین فعل الهی مطرح بوده است. در آنجا که فلوطین از مبدأ کل سخن می‌گوید، سپس فرزند بلاواسطه او یعنی آنچه از او صادر می‌شود را «عقل اول» می‌خواند یا آنجا که زرتشت «اول ما خلق» را «بهمن» و برخی

دیگر آن را «هیولی و صورت»، «نور و ظلمت»، «جوهر و عرض» و ... می‌نامند همه بیانگر سابقه طولانی بحث صادر نخست در نظام‌های هستی‌شناختی است.

بررسی و تحلیل صادر نخست در تبیین مسائلی چون کیفیت صدور متکثرات از ذات واحد و چگونگی ارتباط آنها با مبدأ هستی، حائز اهمیت است. بنابراین فیلسوفان با استفاده از اصول مسلم خود از جمله توحید میان علت و معلول، لزوم سنخیت میان آن دو، قاعده الواحد و ... به این امر توجه کرده‌اند. چنان‌چه اهل معرفت نیز با استفاده از مشهودات خود چون وحدت شخصی وجود، تجلی حق و ... در صدد کشف این حقیقت هستند.

این پژوهش با دو رویکرد فلسفی و عرفانی و با تکیه بر آرای ناب فیلسوف عارف حضرت امام خمینی علیه السلام در تلاش است که با استفاده از تبیینات فلسفی و عرفانی، جمع‌بندی ارزشمندی، از محمول دو دستگاه ارائه دهد.